

Sigorta Aracılarının Komisyon Bedeli Paylaşımında BSMV/KDV Konusu

1. Giriş

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 2/1-m bendine göre sigorta acentesi; ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimî bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişiyi ifade etmektedir.

Mezkûr Kanun'un 2/1-d bendinde brokerlarsa; sigorta veya reasürans sözleşmesi yaptırmak isteyenleri temsil ederek, bu sözleşmelerin yaptırılacağı şirketlerin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız davranarak ve teminat almak isteyen kişilerin hak ve menfaatlerini gözeterek sözleşmelerin akdinden önceki hazırlık çalışmalarını yürütmeyi ve gerektiğinde sözleşmelerin uygulanmasında veya tazminatın tahsilinde yardımcı olmayı meslek edinen kişiyi olarak tanımlanmıştır.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile yürürlükten kaldırılan sigorta prodüktörü; sigorta ettiren ve sigortacıya bağlı olmaksızın, çeşitli sigorta dallarında sigorta sözleşmesi yapmak isteyenlere bilgi vererek sözleşmenin şartlarını müzakere ve tehlikenin konusuna ve özelliklerine göre sigorta teklifnamesini hazırlamada yardımcı olan ve ayrıca rizikonun takdirine etkili, kendisince bilinen hususları da sigorta şirketine bildirmek suretiyle aracılık hizmeti ifa eden gerçek ve tüzel kişileri ifade etmektedir.

Buna göre, söz konusu Kanun ile sigorta acentesi ve broker sigorta aracı olarak belirtilmiştir. Ancak, Türk hukuk sisteminde yürürlükten kaldırılan mülga 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu'nda sigorta aracıları, acente, broker ve prodüktör olmak üzere üç farklı başlık altında düzenlenmişti.¹

2. Yasal Mevzuat

2.a. Katma Değer Vergisi Açısından

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun (KDVK) 17/4-e bendiyle banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren işlemler ile sigorta araçlarının sigorta şirketlerine yaptığı sigorta muamelelerine ilişkin işlemleri katma değer vergisinden istisnadır.

¹ <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/626975>

1 seri no.lu Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği (KDVGUT) düzenlemelerine göreyse; banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren işlemler ile sigorta acente ve prodüktörlerinin sigorta muamelelerine ilişkin işlemleri KDV'den istisna edilmiştir.²

Tebliğ'e göre, sözleşme yapma ve prim tahsil etme yetkisi bulunan veya bulunmayan sigorta acenteleri ile sigorta brokerlerinin sigorta şirketlerine yaptığı sigorta muamelelerine ilişkin işlemleri karşılığı aldığı komisyon bedelleri üzerinden KDV hesaplanmayacaktır.

Öte yandan, faaliyetleri KDVK'nın 17/4-e maddesi uyarınca KDV'den müstesna olan sigorta aracıları (sigorta acentesi ve brokerler) tarafından işletmelerine ait taşınır ve taşınmazların teslimi ve sigorta muamelelerine ilişkin olanlar dışındaki hizmetleri KDV'ye tabidir. Bu nedenle, sözü edilen sigorta aracılarının istisna kapsamına girmeyen KDV'ye tabi arazi işlemlerinin bulunması halinde, bu işlemler sadece işlemin gerçekleştiği dönem için bir defaya mahsus olarak verilecek 1 no.lu KDV beyannamesi ile beyan edilecektir.

2.b. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Açısından

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28/1'inci fıkrasına göre; banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Kanun'un 30'uncu maddesinde banka ve sigorta muameleleri vergisini banka ve bankerlerle sigorta şirketlerinin ödeyeceği belirtilmiş ve sigorta aracıları tarafından yapılan sigorta işlemlerinde de verginin mükellefinin sigorta şirketleri olduğu ifade edilmiştir.

Ayrıca, konuya ilişkin 86 seri no.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "A-1- Sigorta İşlemlerinde BSMV Mükellefi" başlıklı bölümünde, "... 6802 sayılı Kanunda değişiklikler yapan 5766 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin yürürlüğe girmesinden önceki uygulamaya göre sigorta işlemlerinde BSMV'nin mükellefi, sigorta şirketleri ile bu şirketler tarafından sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi verilen sigorta acenteleriydi. Ancak, 5766 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler uyarınca, 01/08/2008 tarihinden itibaren sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi bulunan sigorta acenteleri ile sigorta acenteliği bulunan banka şubeleri tarafından yapılan sigorta işlemleri de dahil olmak üzere bütün sigorta işlemlerinde verginin mükellefi sigorta şirketleridir." açıklaması yer almaktadır.

² Makalemizin birinci bölümünde belirttiğimiz üzere 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile sigorta prodüktörlüğü yürürlükten kaldırılmıştır.

Buna göre, 01.08.2008 tarihinden geçerli olmak üzere bütün sigorta işlemlerinde verginin mükellefi sigorta şirketleri olup, sigorta acenteleri ve brokerlar tarafından yapılan sigorta işlemleri ile bunların aktiflerinde bulunan taşınır veya taşınmazların satış işlemleri BSMV'nin konusuna girmemektedir.

Kanun'un 31'inci maddesine göre sigorta işlemlerinde verginin matrahı, bu işlem dolayısıyla poliçede yer alan prim tutarıdır. Prim tutarının hesabında, sigorta işlemi dolayısıyla komisyon ve benzeri adlarla sigorta aracılara yapılan ödemeler indirim konusu yapılamamaktadır.

3. Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) Görüşleri

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 14.04.2014 tarih ve 11395140-105[Mük 257-2012/VUK-1- . . .]-1002 sayılı özelgesinde; "... 5684 sayılı Kanun kapsamında sigorta aracılık faaliyeti yürüten acente tarafından sigorta şirketlerine yapılan sigorta muamelelerine ilişkin işlemler KDV'den istisna olacaktır. Sigorta şirketleri tarafından sigorta acentesine ödenen komisyonun diğer sigorta aracılara veya tali acentelere aktarılması işlemi KDV Kanununun 17/4-e maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceğinden genel hükümler çerçevesinde KDV'ye tabi olacaktır." şeklinde görüş beyan edilmiştir.

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 24.07.2013 tarih ve 39044742-BSMV-1081 sayılı özelgesinde;

"... Buna göre, bütün sigorta işlemlerinde verginin mükellefi sigorta şirketleri olup, sigorta acenteleri ve brokerlar tarafından yapılan sigorta işlemleri ile bunların aktiflerinde bulunan demirbaş veya nakil vasıtalarının satış işlemleri BSMV'nin konusuna girmemektedir..."

1- 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 2 inci maddesine göre sigorta aracılık hizmetleri faaliyeti yürüten Şirketiniz tarafından sigorta şirketlerine sigorta muamelelerine ilişkin olarak verilen hizmetler, KDV Kanununun 17/4-e maddesine göre vergiden istisnadır.

2- Sigorta şirketleri tarafından Şirketinize ödenen komisyonun diğer sigorta aracılara veya tali acentelere aktarılan kısmı ise istisna kapsamında değerlendirilmeyerek KDV ye tabi tutulacaktır.

3- Sigorta acente ve brokerlarının aktifinde kayıtlı olan demirbaş veya nakil vasıtalarının satış işlemi sigorta muamele işlemi kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, KDV Kanununun 1/1 inci maddesine göre KDV ye tabi olacaktır..." denilmiştir.

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 03.02.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.17.01-KDV.17-433 sayılı özelgesinde; "... Buna göre, firmanızın sigorta şirketlerine verdiği sigorta işlemlerine aracılık hizmeti KDV Kanununun 17/4-e maddesi gereğince KDV'den istisna olduğundan, bu hizmet karşılığı olarak aldığınız komisyon bedelleri üzerinden KDV hesaplanmayacaktır. Ancak, .. Emeklilik A.Ş ye vermiş olduğunuz bireysel emeklilik aracılık

hizmeti sigorta muamelelerine ilişkin bir hizmet olmadığından Kanunun 1/1 inci maddesine istinaden KDV'ye tabi olacaktır.” şeklinde görüş beyan edilmiştir.

Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının 27.07.2017 tarih ve 84974990-130[KDV.5/İ.17-2016-45]-272929 sayılı özelgesinde; “... Buna göre, şirketiniz tarafından acentelik sözleşmesi bulunmayan bir sigorta şirketine sağlanan müşteri temin etme hizmetinin sadece bir dönemle sınırlı olması halinde, KDV Kanununun 17/4-e maddesi kapsamına girmeyen KDV'ye tabi bu işlem, sadece işlemin gerçekleştiği dönem için bir defaya mahsus olarak verilecek 1 No.lu KDV beyannamesi beyan edilecek ve aynı dönem talebiniz doğrultusunda KDV mükellefiyetiniz kapatılacaktır.” şeklinde görüş beyan edilmiştir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

KDVGUT'ye ve yazının üçüncü bölümünde yer verilen idari görüşlere göre, sözleşme yapma ve prim tahsil etme yetkisi bulunan veya bulunmayan sigorta acenteleri ile sigorta brokerlerinin sigorta şirketlerine yaptığı sigorta muamelelerine ilişkin işlemleri karşılığı aldığı komisyon bedelleri üzerinden KDV hesaplanmayacaktır. Yasal mevzuatta öngörülen düzenleme sigorta aracılarının sadece sigorta şirketleriyle sigorta muamelelerine dönük olarak yaptıkları işlemleri karşılığı aldıkları komisyon bedellerinin KDV'den istisna olmasını sağlamaktadır.

Bunun sebebiyse sigorta poliçesinde yer alan prim tutarının sigorta acentesinin alacağı komisyonlar ile sigorta şirketinin alacağı tutarların toplamından oluşmasıdır. Buna göre sigorta işleminde BSMV matrahı komisyon tutarını da içeren prim tutarından oluşmakta ve söz konusu matrah üzerinden sigorta şirketi tarafından BSMV beyan edilip ödenmektedir. Sigorta acentesinin sigorta muamelesi dolayısıyla elde ettiği ve vergisi sigorta şirketi tarafından ödenmiş komisyon bedeli üzerinden KDV hesapladığı takdirde ortaya çıkabilecek muhtemel mükerrer vergileme KDV'nin istisna tutulması suretiyle giderilmektedir. Ancak, sigorta aracıları tarafından bundan sonraki safhalarda gerçekleşen ve müşteri temin etme, müşteri bulma, iş paylaşımı, iş getirme vb. sebeplerle diğer bir sigorta aracısına aktarılan/ödenen komisyon bedelleri dolayısıyla KDVK'nın 17/4-e maddesinde yer alan istisna hükümlerinden faydalanılması imkan dahilinde olmayacak ve sigorta aracısı tarafından düzenlenecek fatura üzerinde KDV hesaplanıp işlemin gerçekleştiği dönem için bir defaya mahsus olarak 1 no.lu KDV beyannamesi ile beyan edilecektir.

